

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

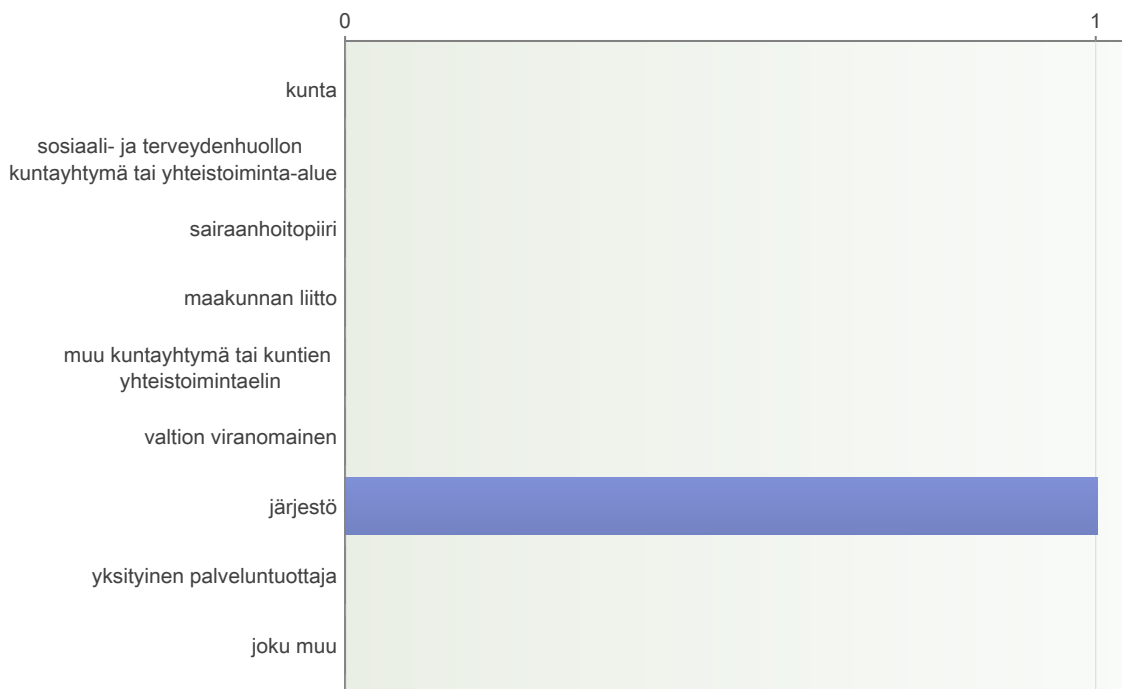
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry	Esa Iivonen	esa.iivonen@mll.fi; 075 324 5521	11.12.	Johtoryhmä

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

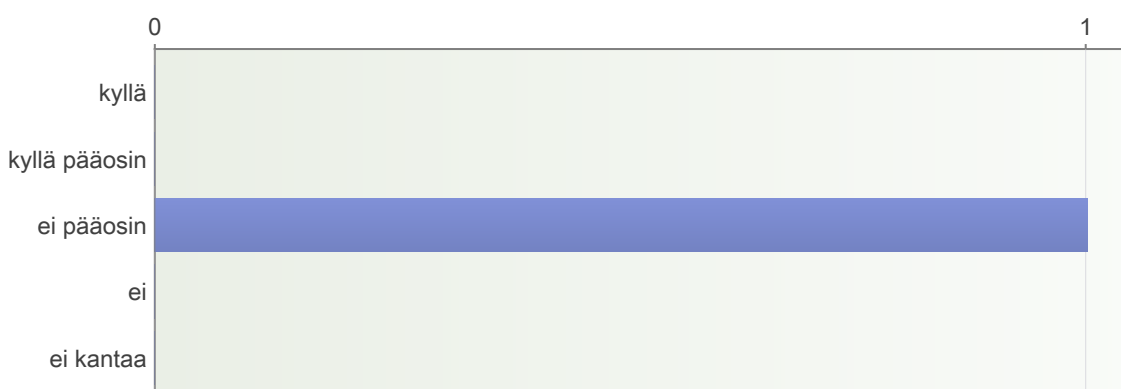
- Parhaimmat mahdollisuudet valinnanvapauden käyttämiseen on hyvässä asemassa olevilla potilailla ja asiakkailla. Heidän osaltaan valinnanvapaus lisää mahdollisuuksia palveluiden käyttöön ja voi parantaa heidän tilannettaan. Sen sijaan heikossa asemassa olevien ja paljon erilaisia palveluita käyttävien tilanne heikkenee palvelujärjestelmän sirpaloitumisen vuoksi. Näin ollen tavoite terveys- ja hyvinvointierojen kaventumisesta ei toteudu.

Palveluiden saatavuus voi parantua suurimmilla kaupunkiseuduilla. Sen sijaan pienemmillä kaupunkiseuduilla ja maaseudulla palveluiden saatavuus tulee heikkenemään palveluiden keskittymisen vuoksi. Sote- ja maakuntauudistus tulee muutenkin harventamaan palveluverkkoa ja valinnanvapausuudistus hajauttaa potilaat ja asiakkaat eri palveluntuottajien yksiköihin niin, että edellytykset tarkoituksenmukaiselle palvelutuotannolle heikentyvät. Uudistus heikentää palvelujen yhdenvertaista saatavuutta.

Väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen ja palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden parantaminen edellyttävät, että potilaat ja asiakkaat saavat tarpeisiinsa nähden riittäviä palveluita. Koska valinnanvapausmalli todennäköisesti nostavat palveluiden kustannuksia, seurauksena on palveluiden rajaaminen ja asiakasmaksujen korottaminen, mikä myös johtaa siihen, ettei tavoitteita saavuteta.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

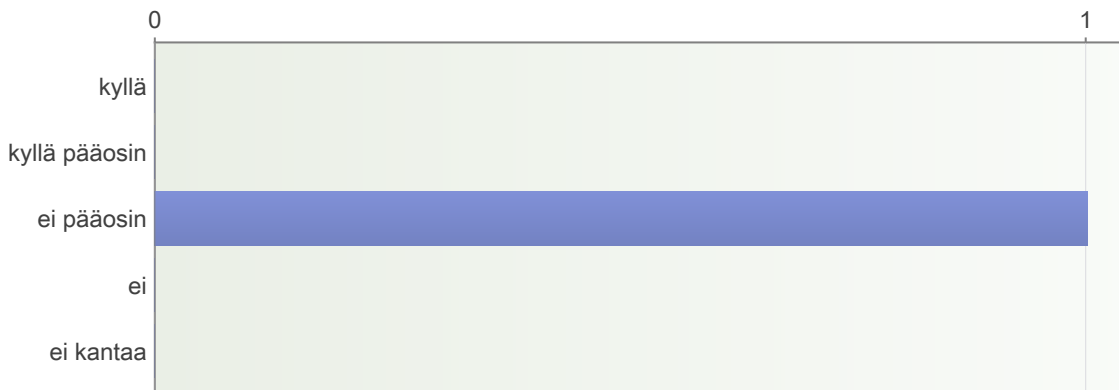
Vastaajien määrä: 1

- Hyvässä asemassa olevien asiakkaiden tilanne voi parantua valinnanvapaisuudistuksen myötä. Tämä koskee kuitenkin lähinnä vain suurimmilla kaupunkiseuduilla asuvia, sillä muualla palveluiden saatavuus voi heikentyä ja valinnanmahdollisuudet kaventua nykytilanteeseenkin verrattuna.

Uudistus sirpaloi palvelut, joten heikossa asemassa olevien potilaiden ja asiakkaiden tilanne heikenee valinnanvapaustilan myötä.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hyvässä asemassa olevien asiakkaiden, jotka asuvat suurimmilla kaupunkiseuduilla, asema voi parantua. Sote-palveluiden valinnanvapauden toteutuminen tulee vaihtelevasti riippuen alueen väestöpohjasta. Väestöstään pienemmillä alueilla valinnanvapausmahdollisuudet tulevat olemaan rajoitetut.

Valinnanvapausmalli sopii ennen kaikkea hyvässä asemassa oleville ja harvoin terveystaluuja tarvitseville asiakkaille. Niiden lasten, nuorten ja perheiden kohdalla, jotka käyttävät paljon eri sote-palveluita, palveluiden integraatio ja saatavuus todennäköisesti heikkenevät valinnanvapausmallin myötä.

Uudistus tulee hajauttamaan ja sirpaloimaan palveluita eri palveluntuottajille, joten paljon eri palveluita tarvitsevien tilanne uhkaa heikentyä.

Lakiluonnoksen mukaan alaikäiselle potilaalle/asiakkaalle palveluntuottajan valinnan tekee huoltaja tai muu laillinen edustaja. Lakiluonnoksen mukaan 15 vuotta täyttänyt voisi itse valita palvelun tuottajan.

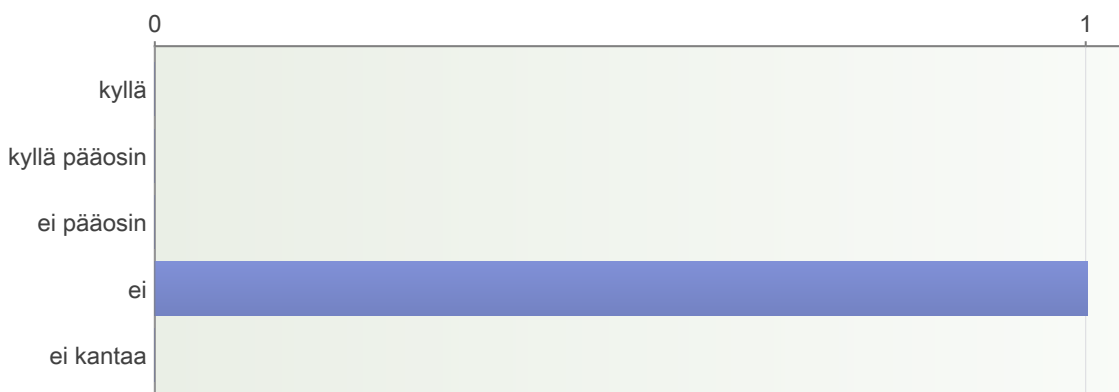
Lapselle on aivan eri asia päättää hoitoonsa liittyvistä asioista kuin vertailla ja valita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajia.

Säännöksen lähtökohtana on oltava paitsi lapsen oikeus osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon myös lapsen oikeus erityiseen suojeluun ja huolenpitoon. Lapselta ei voida edellyttää samanlaista kykyä itsenäisiin valintoihin kuin aikuiselta. Lapsenhuoltolaki velvoittaa huoltajia turvaamaan lapselle tarpeellisen huolenpidon sekä antamaan tukea kasvuun ja itsenäistymiseen. Lainsäädännössä on myös varmistettava, että lapsen etu on ensisijainen harkintaperuste, kun valitaan sosiaali- ja terveystalvelun tuottajaa alaikäiselle. Lapsen edun ensisijaisuus on kirjattava säännökseen. Palveluntuottajan valinnassa ensisijaisena harkintaperusteena on aina oltava lapsen etu. Lapsen etu on arvioitava tilannekohtaisesti ja se muodostuu lapsen oikeuksien kokonaisuudesta.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus, perustuslaki ja lapsenhuoltolaki lähtevät siitä, että lasta tulee tukea ja ohjata kohti aikuisuutta ja asteittain lisääntyvää itsemääräämisoikeutta ja autonomiaa. Palveluntuottajan valintaa koskevan säännöksen lähtökohtana on oltava paitsi lapsen oikeus osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon myös lapsen oikeus erityiseen suojeluun ja huolenpitoon. Lapsenhuoltolaki velvoittaa huoltajia turvaamaan lapselle tarpeellisen valvonnan ja huolenpidon sekä antamaan tukea kasvuun ja itsenäistymiseen. Lapselle ei saa säilyttää vastuuta omasta hoidostaan ja huolenpidosta, vaan vastuun on oltava aikuisilla.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

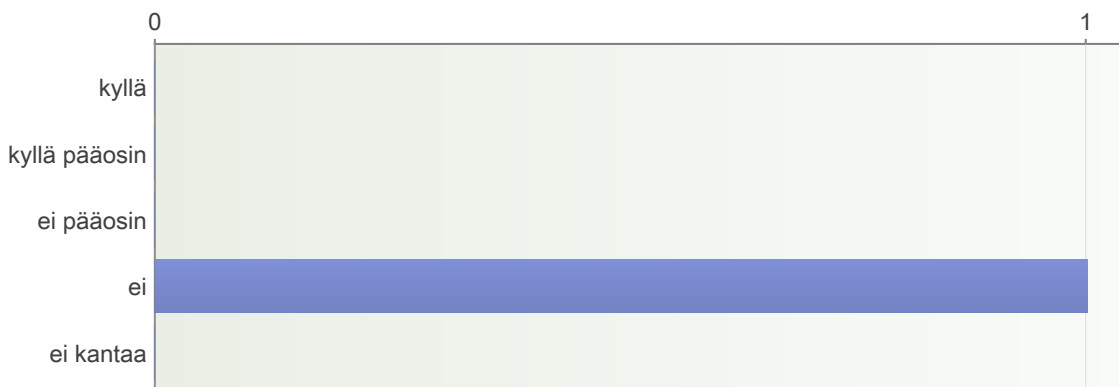
- Ehdotettu valinnanvapausmalli voi olla ongelmallinen sellaisille perheille, joilla on moninaisia palvelutarpeita, joihin vastaamiseen tarvitaan palveluja mahdollisesti useilta palveluntuottajilta. Esimerkiksi lastensuojelun, mielenterveyspalveluiden tai päihdepalveluiden asiakkaana olevan perheen jäsenellä voi kullakin olla omat palvelupolut.

Syrjäytymisriskissä olevien lasten, nuorten ja lapsiperheiden kananalta ehdotettu valinnanvapausmalli on ongelmallinen. Niiden lasten, nuorten ja perheiden kohdalla, jotka käyttävät paljon eri palveluita, palveluiden integraatio uhkaa heikentyä. Palveluiden yhteensovittaminen on todella suuri haaste valinnanvapausmallissa. Erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten, nuorten ja perheiden palveluiden asema valinnanvapausjärjestelmässä huolestaa.

Ehdotettu valinnanvapausmalli vaikeuttaa palveluiden yhteen sovittamista. Maakunnan järjestämisvastuun toteuttaminen tulee olemaan erittäin haastavaa, koska hoitokokonaisuudet ja palveluketjut jakautuvat laaja-alaisesti eri tahoille. Riski alihoitamiseen on ehdotetussa kapitaatioperusteisessa rahoitusmallissa suuri. Erityisesti heikommassa asemassa olevien lapsiperheiden tilanne uhkaa huonontua. Valinnanvapausmalli voi muodostua ongelmaksi erityisesti niiden perheiden kohdalla, joissa perheenjäsenet tarvitsevat paljon palveluita ja joissa lapsilla ja aikuisilla on omia palvelupolkujaan. Toimivan palvelukokonaisuuden saavuttaminen näille perheille muodostuu haastavaksi tehtäväksi. Tässä onnistuakseen maakunnan olisi kyettävä vahvaan palvelun tuottajien ohjaukseen, mutta maakunnalla ehdotetussa mallissa ei kuitenkaan tähän ole riittäviä välineitä. Lisäksi asiakkaiden ja potilaiden neuvonnan ja palveluohjauksen on oltava aivan toista luokkaa kuin nyt. Ehdotettu valinnanvapausmalli voi sopia yksittäisiin ja selkeisiin hoitotoimenpiteisiin, mutta huonosti tilanteisiin, jotka vaativat moniammatillista työskentelyä ja pitkäkestoista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkuutta.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

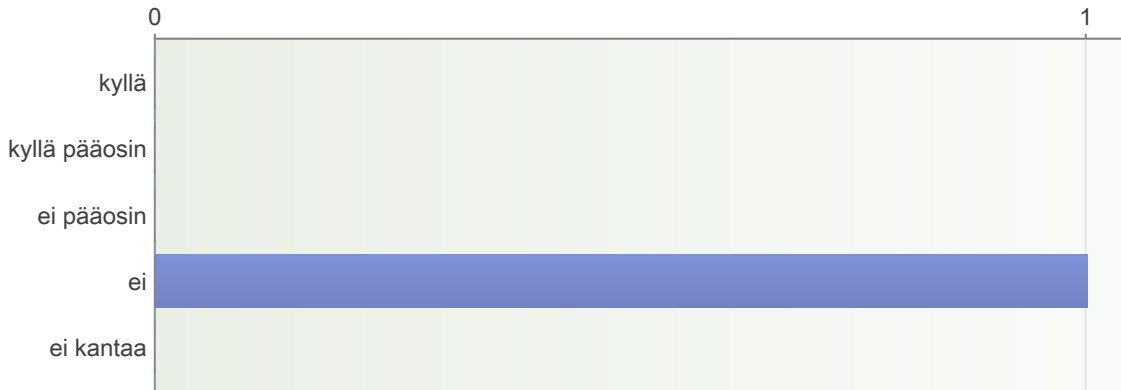
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos hajauttaa palvelujärjestelmän vaikeasti hallittavaksi ja pirstaleiseksi, jossa integraatio ei toimi sosiaali- ja terveystalouden kesken eikä eri palveluiden välillä eikä perus- ja erityistason välillä.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotettu valinnanvapauslaki lisää monitoimijuutta ja siten sirpaloi palvelujärjestelmää. Maakunnalla tulisi olla laaja päätösvalta järjestämisvastuun toteuttamisessa. Tätä ehdotettu laki ei kuitenkaan takaa. Maakunnat ovat sidottuja valinnanvapauslain tiukkoihin säännöksiin järjestämisvastuun toteuttamisesta riippumatta siitä, ovatko säännökset tarkoituksenmukaisia palveluiden toteuttamiseen kyseisessä maakunnassa. Maakunnat ovat kooltaan ja ja tarpeiltaan hyvin erilaisia. Pienemmissä maakunnissa mahdollisuudet ehdotetun sääntelyn toteuttamiseen ovat selvästi heikommat kuin suurissa. Ehdotettu laki tulee heikentämään erityisesti erikoissairaanhoidon palveluita pienemmissä maakunnissa, koska niissä ei ole riittävää asukasohjaa kaksinkertaiselle palvelujärjestelmälle. Näiden maakuntien julkinen erikoissairaanhoido rapautuu, kun potilaat ohjautuvat muualle ja maakunnan omaan julkiseen erikoissairaanhoidon ei riitä toiminnan tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen riittävästi potilaita.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

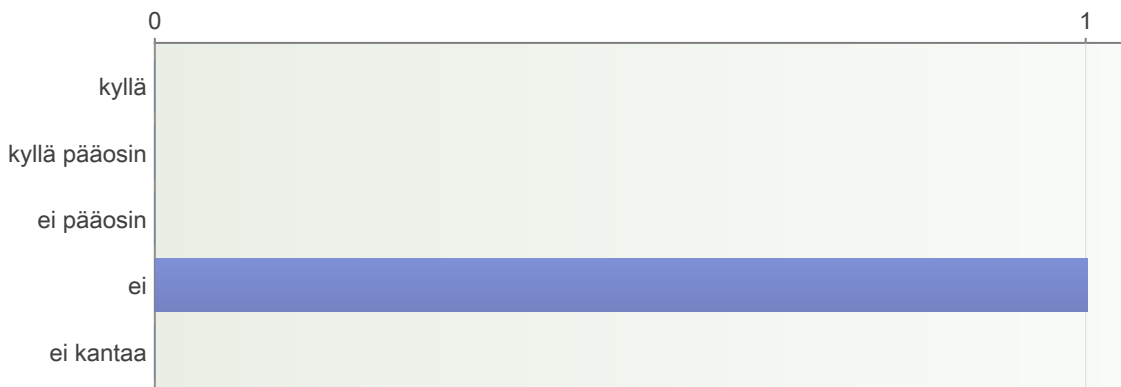
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslaki tulee ohjaamaan koko sote-uudistusta ja se pakottaa merkittäviin muutoksiin toimintatavoissa. Suuria muutoksia tulee toimintatapoihin, mutta eri asia on, hyödyttävätkö ne sote-palveluiden käyttäjiä. Palveluinnovaatioita tulee myös syntymään. Erityisesti suuret sote-palvelut yritykset, joille yksityinen palvelutuotanto tulee keskittymään, kykenevät luomaan uudenlaisia palveluita.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, ehkäisevän työn vahvistaminen ja hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen on nostettava keskeiseen rooliin uudistuksessa palvelurakenteen uudistamisen rinnalle. Muussa tapauksessa sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalveluiden tarve ja kustannukset jatkavat kasvuaan eikä tavoitetta kustannusten kasvun hillitsemisestä saavuteta. Pitkällä aikavälillä säästöjä syntyy tehokkaimmin silloin, kun palvelujärjestelmä vastaa varhaisessa vaiheessa ja ennakoiden asiakkaiden tarpeisiin. Näin tarve korkeampien kustannuksen korjaaville palveluille vähenee.

Hyvinvoinnin ja terveyden perusta rakentuu lapsuudessa, joten sote-uudistuksessa on parannettava lasten, nuorten ja perheiden palveluiden saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta, jotta tavoite kustannusten kasvun hillitsemisestä saavutettaisiin.

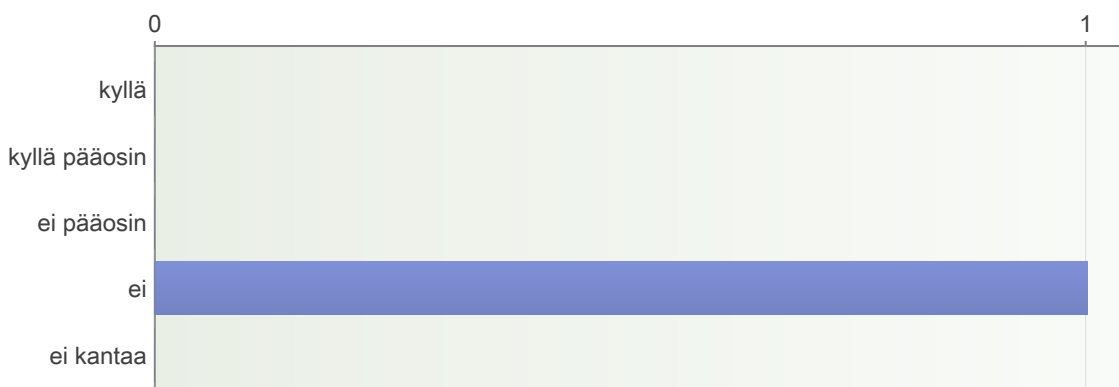
Ehdotettu valinnanvapausmalli uhkaa heikentää hyvinvoinnin- ja terveyden edistämistyötä ja ongelmien ehkäisemistä. Se johtaa kustannusten kasvuun ja kustannusvaikuttavuuden heikentymiseen. Kustannusvaikuttavat palvelut ovat laadukkaita ja vastaavat asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin ja eri palvelut toimivat kokonaisuutena. Valinnanvapausmalli pirstoo palvelut sote-keskuksen, maakunnan liikelaitoksen ja muiden palveluntuottajien hajanaiseksi ja huonosti koordinoituksi kokonaisuudeksi, jossa palveluketjut hajoavat ja asiakkaita siirretään palvelusta toiseen ja asiakkaat putoavat palveluiden väliin saamatta riittävää palvelua ja apua.

Kustannukset tulevat kasvamaan hallinnon monimutkaisuudesta, tuottajalähtöisestä optimoinnista sekä laajan palvelutuottajaverkoston hajanaisuudesta johtuen. Ehdotetun valinnanvapausmalli siirtää verovaroin rahoitettujen sote-palveluiden tuottamista huomattavassa määrin muutamalle harvalle suurelle sote-yrityksille.

Palveluiden hajautuminen monen tuottajan vastuulle luo päällekkäistä toimintaa, joka lisää kustannuksia. Palvelutarvetta arvioidaan monessa paikassa, mutta riittävää hoitoa ja palveluta ei saa silti. Valinnanvapausmalli kannustaa sote-keskuksia liian helposti lähettämään asiakkaita hankalammassa tilanteessa eteenpäin maakunnan liikelaitokseen. Painopiste tulee siirtymään entistä enemmän korjaaviin palveluihin, eikä ehkäiseviin palveluihin tai varhaiseen tukeen.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palveluita koskevat säännökset hajauttavat asiakkaita julkisen ja yksityisten palveluntuottajien yksiköihin, mikä heikentää palveluiden saatavuutta pienempien kuntien alueella, kun asiakasvirta hajautuu ja jää sote-keskuksen tarkoituksenmukaisen toiminnan kannalta liian pieneksi.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vastaus riippuu, mistä näkökulmasta asiaa katsoo. Integraation näkökulmasta laaja palveluvalikoima on hyvä asia, mutta perusterveydenhuollon saatavuuden näkökulmasta laaja palveluvalikoima tarkoittaa harvaa palveluverkkoa ja siten heikompaa palveluiden saatavuutta. Sote-keskukset ovat käytännössä terveysasemia (sosiaalihuollon osalta niissä on vain neuvontaa ja ohjausta) eikä sote-integraatio niissä toteudu, joten on perusteltua keskittyä perusterveydenhuoltoon. 18 §:n 2 momentissa ehdotetut erikoislääkäripalveluiden toteuttaminen kaikissa sote-keskuksissa ei ole realistista edes erikoislääkärien saatavuuden näkökulmasta ellei palveluverkko ole todella harva.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

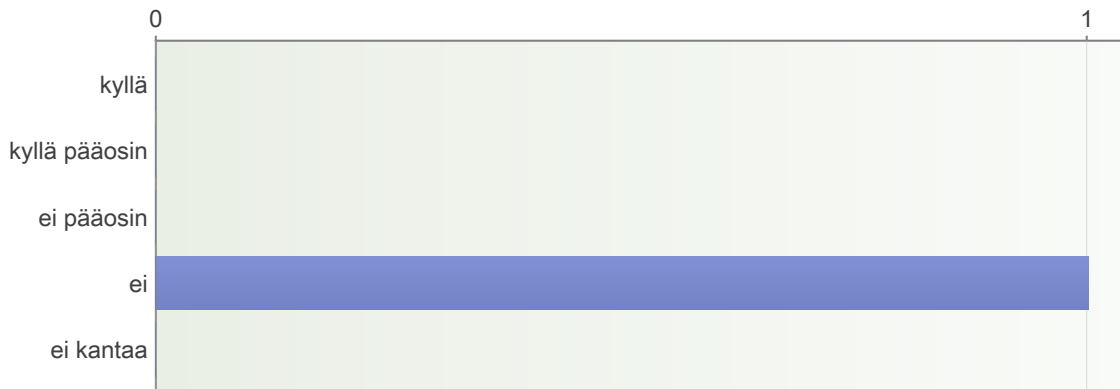
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ei kantaa.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Erityisesti 18 §:n 2 momentin velvoittava säännös erikoislääkäripalveluista tuo epäselvyyttä asiaan.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

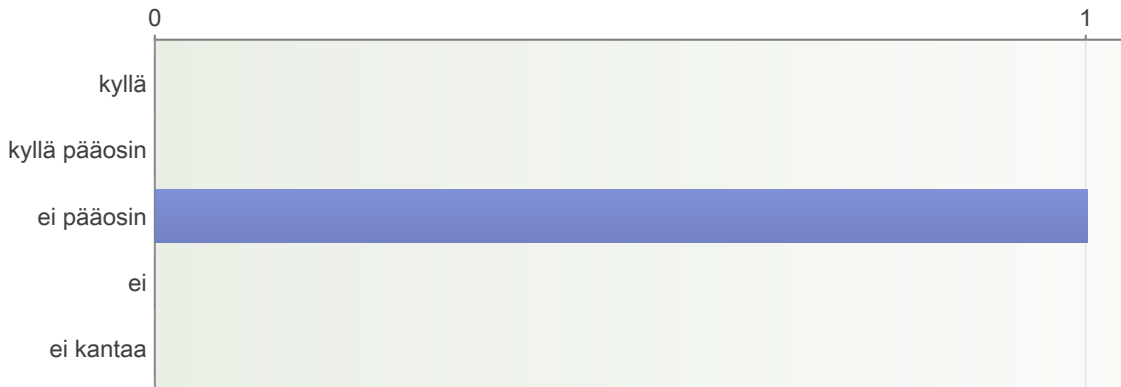

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- 18 §:n mukaan sosiaali- ja terveyskeskusten palveluihin sisältyy sosiaalihuollon osalta vain sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus, joten keskuksset ovat käytännössä vain terveyskeskuksia, mikä on sote-integraation kannalta ongelmallista. 37 §:n säännökset yhteistyöstä ja sosiaalihuollon henkilöstön ryhmästä/ryhmistä eivät riittävällä tavalla turvaa sote-integraatiota.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

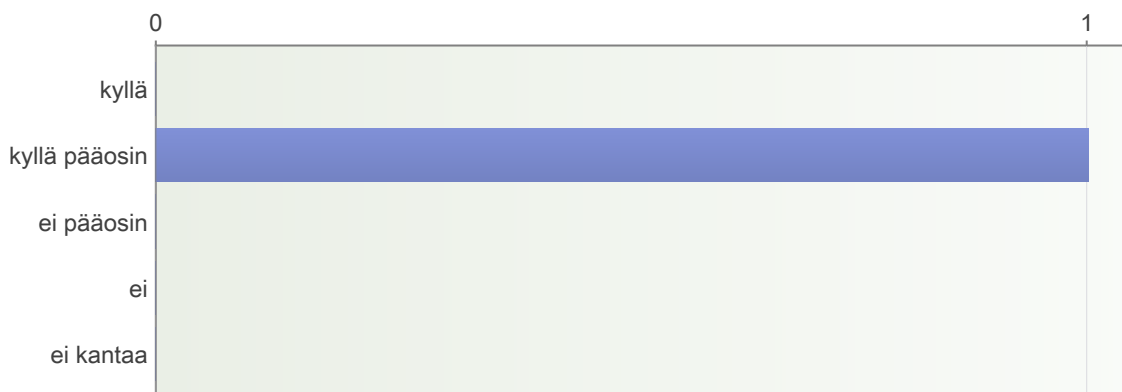

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

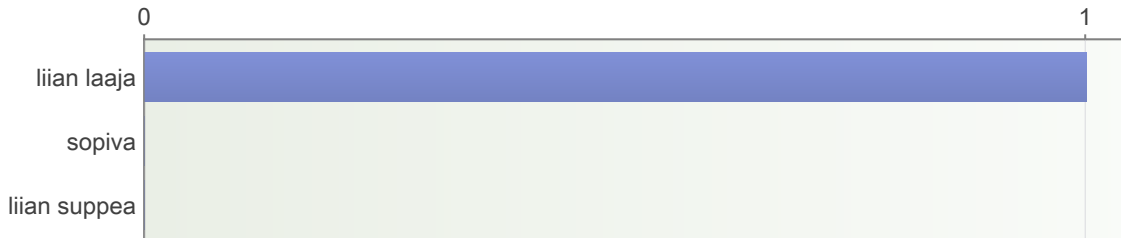

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

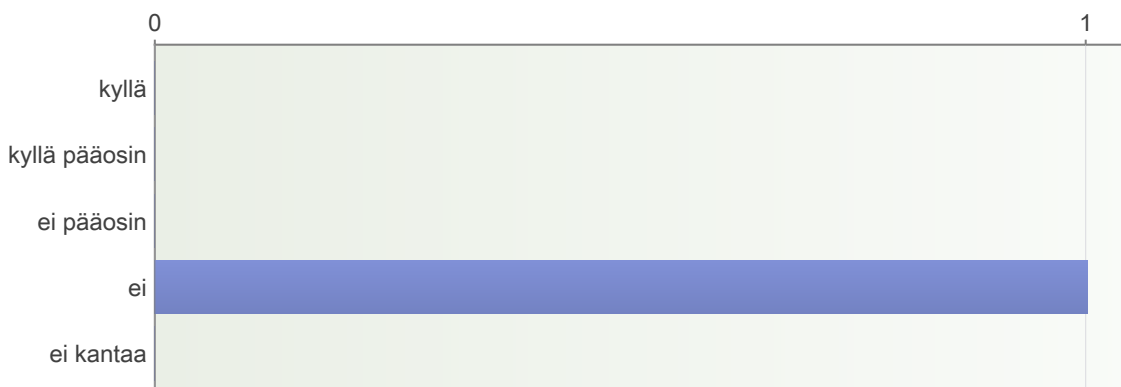
36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelipalveluiden piiri on erittäin laaja sekä sosiaali- että terveydenhuollossa. Maakunnan on 24 §:n säännösten perusteella vaikea järjestää palvelut tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena. Maakunnalla tulisi olla laaja päätösvalta siitä, missä laajuudessa se käyttää asiakaseteleitä palveluiden järjestämisessä. Nyt esitetty malli on erityisesti pienempien maakuntien osalta hankala, kun se sirpaloi asiakasvirrat ja erityisesti erikoissairaanhoidon järjestämisen vaarantuu. Esitetty asiakassetelijärjestelmä hajauttaisi potilaat, mikä keskittäisi erikoissairaanhoidon suurempien maakuntien julkisiin ja yksityisiin palveluyksiköihin ja monen maakunnan alueella erikoissairaanhoidon saatavuus heikentyisi monilta osin. Kustannusten seuranta asiakassetelijärjestelmässä tulee olemaan myös vaikeaa.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

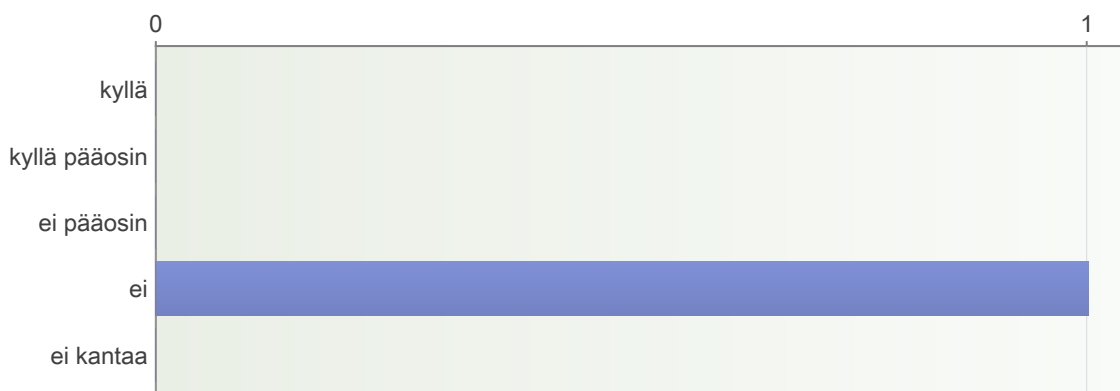
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Edellytys asiakassetelin käytön rajaamiseen on asetettu ehdotuksessa hyvin korkealle. Rajaaminen tulee siten olevaan vaikeaa tarkoituksenmukaisen toiminnan järjestämisen kannalta. Ehdotettu asiakassetelien laajuus vie maakunnalta edellytykset sote-palveluiden kokonaisuuden hallintaan. Erityisesti pienemmissä maakunnissa sote-palveluiden järjestämisen vaarantuu vakavasti. Myös kustannusten hallinnan ja seurannan kannalta ehdotettu palvelusetelimalli on haastava.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

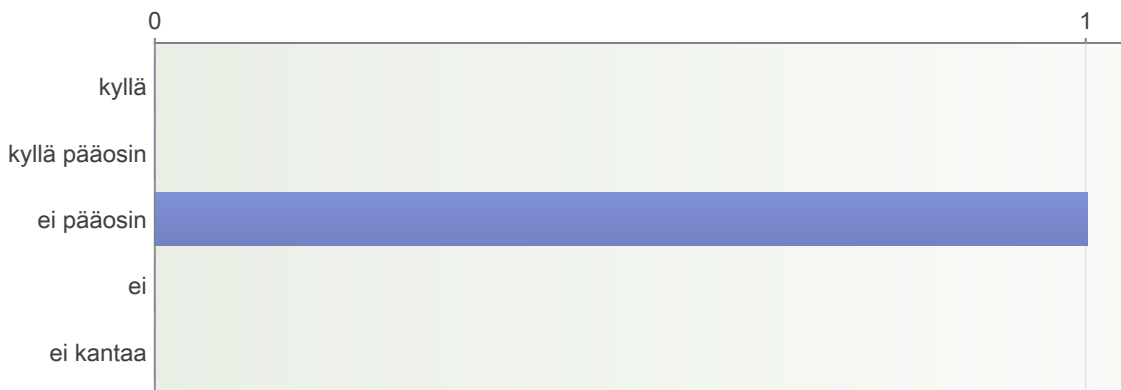
40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Erikoissairaanhoidon tulee ehdotetun asiakassetelijärjestelmän myötä sirpaloitumaan ja sen turvaaminen väestöltään pienemmissä maakunnissa tulee olemaan haastavaa. Pienemmistä maakunnista erikoissairaanhoidon järjestämisen edellytykset heikentyvät merkittävästi, kun potilasvirrat hajautuvat eri yksiköihin. Tällä voi olla dramaattisia vaikutuksia lasten ja nuorten erikoissairaanhoidon järjestämisedellytyksiin.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

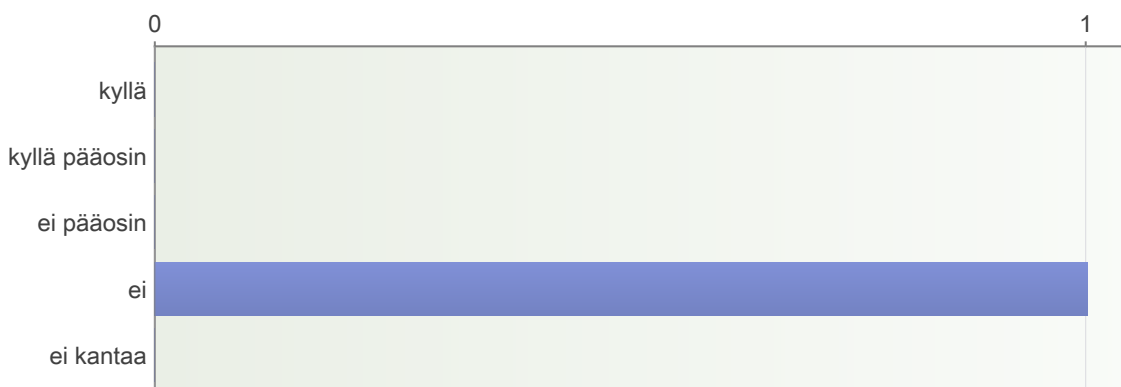
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelijärjestelmässä korostuu asiakkaan omien voimavarojen merkitys tarkoituksenmukaisten palveluiden saatavuudessa. Neuvonnan ja ohjauksen merkitys korostuu. Heikommassa asemassa olevien asiakkaiden tilanne voi heikentyä, jos neuvonta ja ohjaus eivät ole riittävää asiakkaiden yksiköllisten tarpeiden tunnistamisessa.

Toinen suuri kysymys on asiakassetelin arvo suhteessa asiakkaan tarvitsemiseen sosiaali- ja terveyspalveluihin. Järjestelmä voi lisätä eriarvioisuutta, kun asiakasseteli kattaa suppean peruspalvelun, jota asiakas täydentää omalla rahoituksellaan tarpeitaan vastaavaksi. Miten varmistetaan, että asiakassetelillä saa tarvittavat palvelut. Heikommassa taloudellisessa asemassa olevien kannalta riski alihoitamiseen on järjestelmässä suuri.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

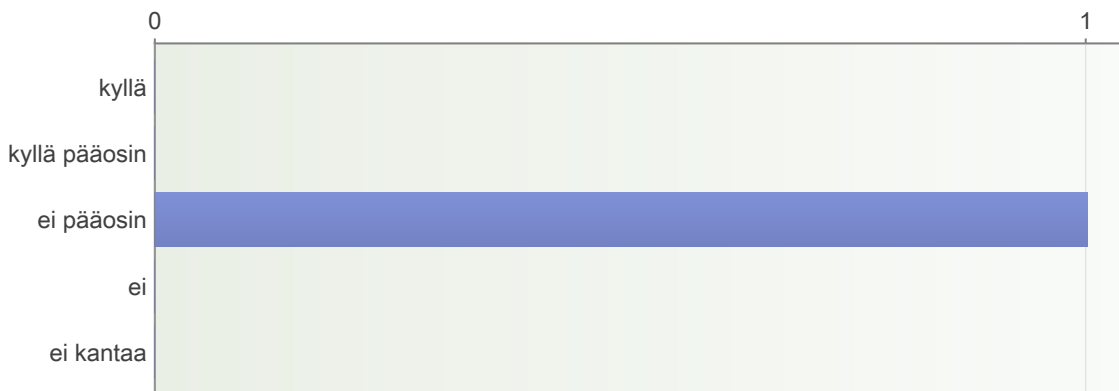
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa asiakassetelin tarjoamisvelvoite on erittäin laaja, mikä tekee maakunnalle hyvin vaikeaksi riittävällä tavalla ohjata ja vaikuttaa järjestämisvastuun toteutumista. Maakunta rahoittaa asiakassetelipalvelujärjestelmän, mutta ei pysty ohjaamaan palveluiden käyttöä tarkoituksenmukaisella tavalla. Tämä on merkittävä riski kustannustehokkaalle toiminnalle.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

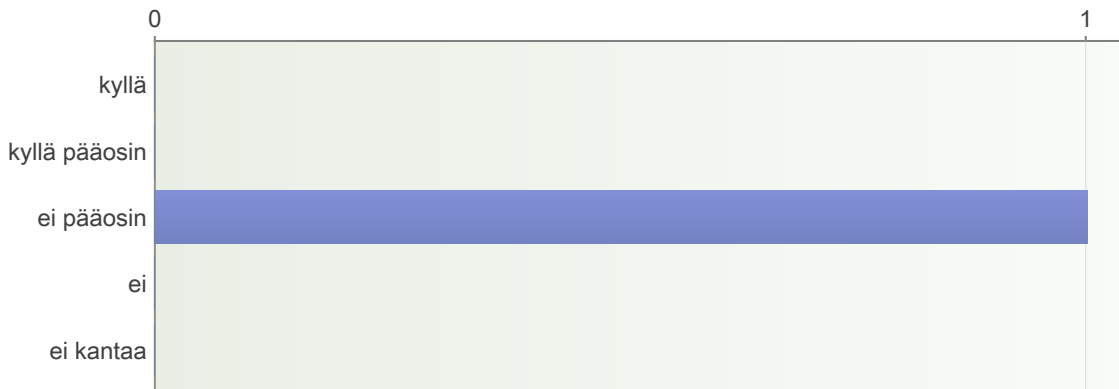
46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti voi lisätä vaikutusmahdollisuuksia esimerkiksi vammaisten lasten ja nuorten palveluissa. Henkilökohtainen budjetti edellyttää vahvaa neuvontaa ja ohjausta. Henkilökohtaiseen budjettiin liittyy kuitenkin merkittäviä riskitekijöitä asiakkaan kannalta. Jos budjetti on alimitoitettu tai se on käytetty epätarkoituksenmukaisella tavalla, mikä on sen jälkeen asiakkaan oikeus saada tarpeen mukaisia palveluita.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

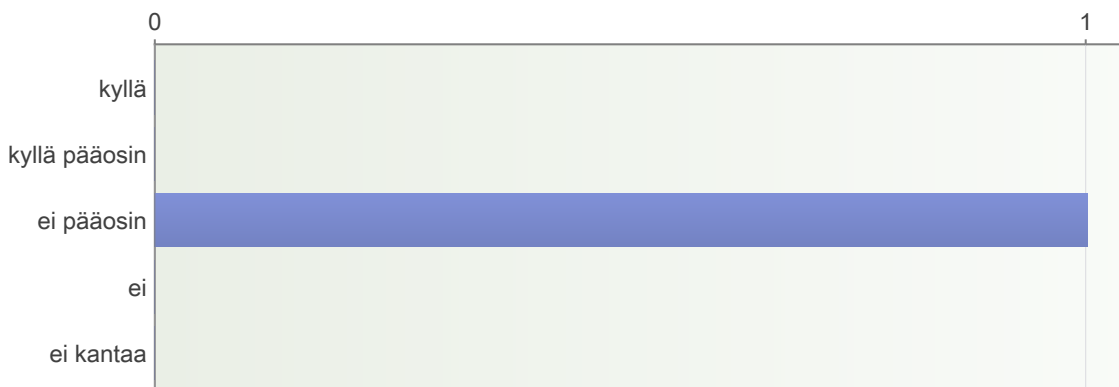
48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Neuvonnan ja ohjauksen merkitys korostuvat valinnanvapausmallissa. Niiden riittävyys ja kysymykseksi. Palvelutarpeen arvioinnissa asiakkaan riskinä on putoaminen palveluntuottajien väliin, erityisesti välille sote-keskus – maakunnan liikelaitos, jolloin vastuuta asiakkaan hoidosta pompotellaan palveluntuottajien välillä. Yhteinen asiakassuunnitelma luo illuusion palveluiden yhteensovittamisesta. Asiakassuunnitelma ei takaa, että palvelut toteutetaan asiakkaan tarpeiden mukaan yhteensovitettusti.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

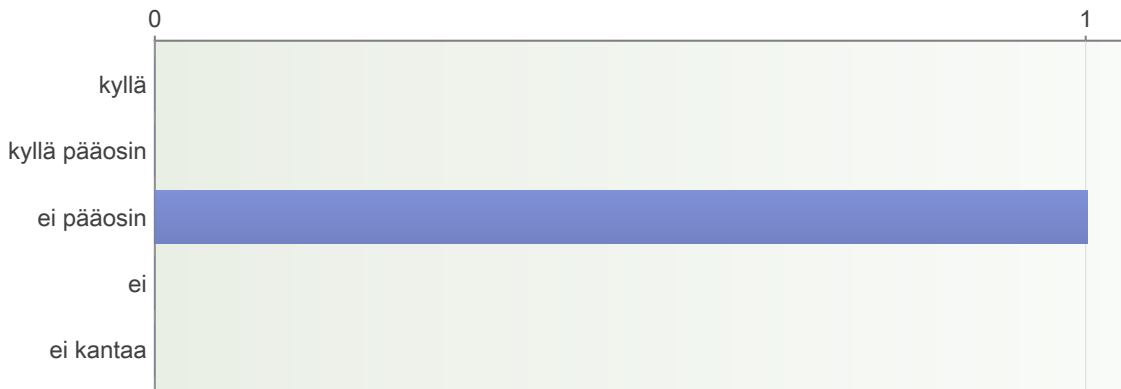

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnalla on velvoite järjestää sosiaali- ja terveyspalvelut. Tämän velvoitteen täyttämiseksi hallintopäätös on raskas menettely ja heikentää maakunnan ohjausmahdollisuuksia. Kysymys tulee olemaan siitä, saako maakunta asettaa ehtoja palveluntuottajille eikä se, että saako asiakas laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluita.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

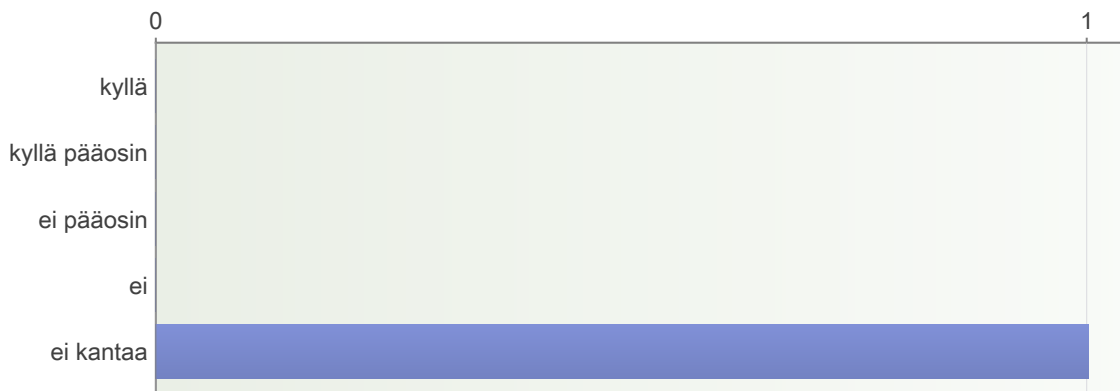

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

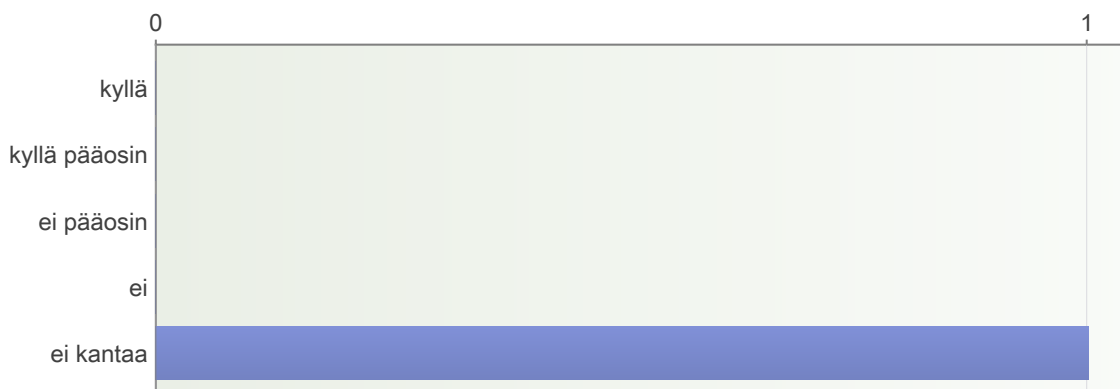

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

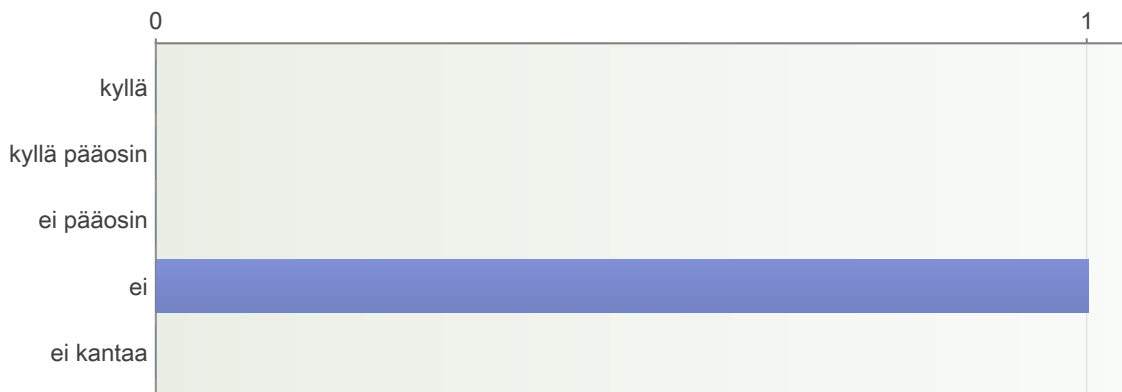

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

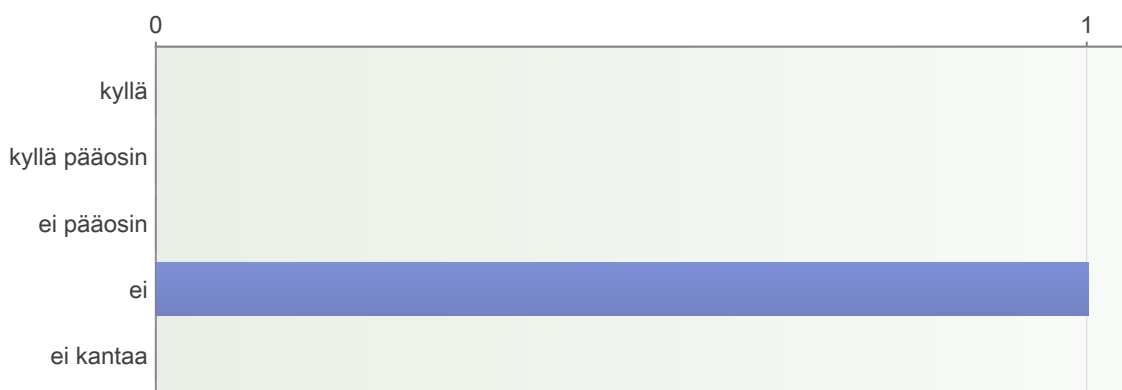
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäajan tulisi olla pidempi. Sote- ja maakuntauudistus olisi hyvä saada ensin toimivaksi ja sen jälkeen toteuttaa valinnanvapauden laajentaminen.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

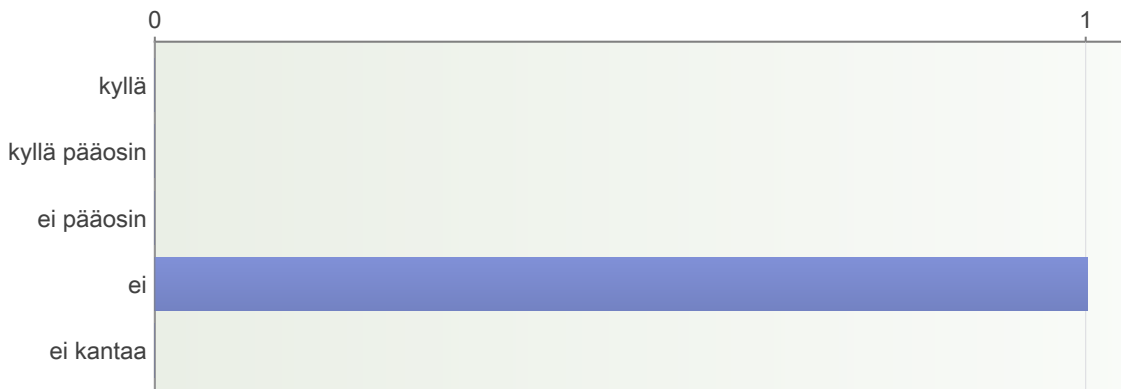
66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäajan tulisi olla pidempi. Sote- ja maakuntauudistus olisi hyvä saada ensin toimivaksi ja sen jälkeen toteuttaa valinnanvapauden laajentaminen.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

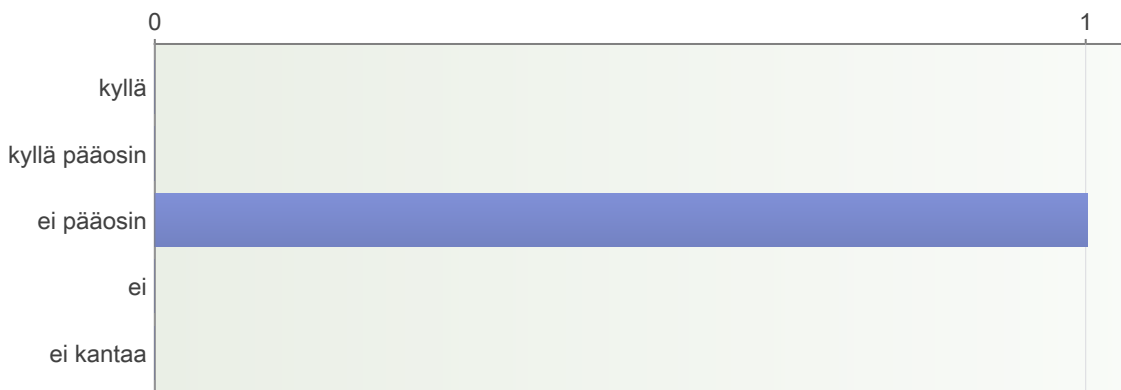
68. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäajan tulisi olla pidempi. Sote- ja maakuntauudistus olisi hyvä saada ensin toimivaksi ja sen jälkeen toteuttaa valinnanvapauden laajentaminen.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

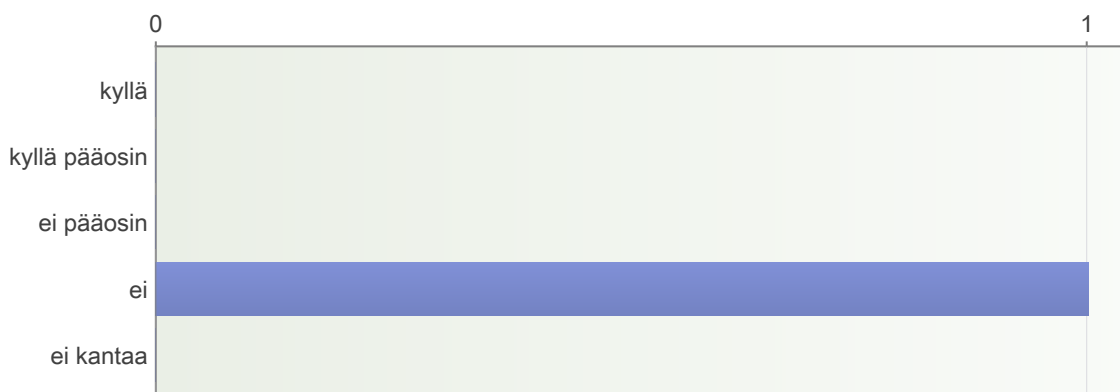
70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Toteutuessa lakiluonnos keskittää palvelut suurille sote-yrityksille, joten näiden yritysten osalta esitys lisää merkittävästi toimintamahdollisuuksia. Pienten ja keskisuurten yritysten tai järjestöjen mahdollisuudet perustaa sote-keskuksia ovat rajalliset, koska toiminta vaatii suurta volyymiä, jotta rahoitukselliset riskit tulevat katetuiksi.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

72. Vapaamuotoiset huomiot.

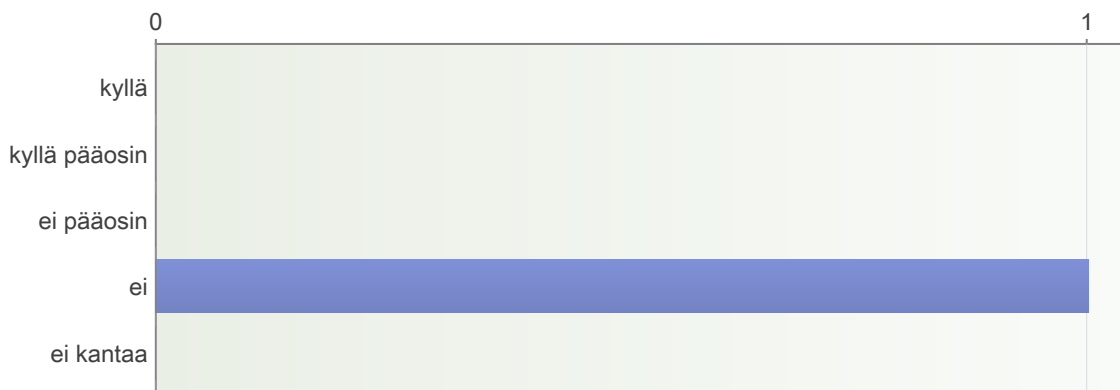
Vastaajien määrä: 1

- Mitä laajempi sote-keskuksen palveluvalikoima sitä vaikeampaa pienen toimijan on ryhtyä tuottajaksi. Esityksessä sote-keskusten palveluvalikoima on laaja, mikä tosiasiallisesti rajoittaa pienten ja keskisuurten toimijoiden mahdollisuuksia ryhtyä sote-keskuksen tuottajaksi.

Järjestöjen tuottamien palveluiden kannalta keskeistä on se, miten niiden palvelut sijoittuvat osaksi maakunnallisia palveluketjuja. Erityisesti pienille toimijoille tiedonhallintapalveluihin liittyminen on kustannuskysymys. Vaadittavat tietojärjestelmät voivat muodostua palvelutuotannon aloittamisen kynnykseksi, jos järjestelmään ja sen käyttöön liittyvät kustannukset nousevat kohtuuttomiksi.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Koko esityksen kannalta ongelmana on, että esityksen tavoitteet ja keinot ovat vahvassa ristiriidassa keskenään. Esitys ei tule kaventamaan hyvinvointi- ja terveyseroja eikä hillitsemään kustannusten kasvua, vaan päinvastoin.

Valinnanvapausjärjestelmä vaikuttaa merkittävästi myös lasten, nuorten ja lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluihin ja lasten oikeuksien toteutumiseen. Lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan mukaisesti lapsen etu on arvioitava ja otettava ensisijaisesti huomioon lapsia koskevissa päätöksissä. Lapsen edun käsitteellä on tarkoitus varmistaa lapsen oikeuksien sopimuksessa turvattujen oikeuksien toteutuminen ja lapsen kokonaisvaltainen kehitys. YK:n lapsen oikeuksien komitea korostaa, ettei julkisen vallan hajauttaminen millään tavalla vähennä lapsen oikeuksien sopimuksen ratifioineiden valtioiden hallitusten vastuuta täyttää sopimusvaltiolle kuuluvia velvoitteita.

Lapsivaikutusten arviointi on väline lapsen edun selvittämiseen. Lapsen oikeuksien sopimuksessa turvatut oikeudet muodostavat perustan lapsivaikutusten arvioinnille. Esitysluonnoksessa on suppea (1 sivu) lapsivaikutusten arviointi, jossa ei ole arvioitu riittäväällä tavalla esityksen vaikutuksia. Toteutuessaan esitys heikentäisi lasten ja perheiden palveluiden järjestämisen edellytyksiä pienemmissä maakunnissa ja paljon palveluita tarvitsevien lasten ja perheiden osalta.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus heikentää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön sekä vapaaehtoistoiminnan edellytyksiä.

Järjestöissä tehdään vuosittain miljoonia tunteja vapaaehtoistyötä, joka lisää ihmisten hyvinvointia ja tarjoaa kynnyskenttää, ongelmia ehkäisevää, varhaista tukea. Järjestölähtöisen auttamistyön erityispiirre on, että ihmiset toimivat itse oman ja muiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Sekä vertaistuen saamisen että muiden auttamisen on todettu lisäävän esimerkiksi vanhempien voimavaroja. Järjestöjen organisoima ja ohjaama vapaaehtoistyö on yksi kustannustehokkaimmista tavoista lisätä kansalaisten hyvinvointia ja ehkäistä ongelmia.

Järjestölähtöinen auttamistyö perustuu pitkälti vapaaehtoisuuteen, minkä vuoksi järjestöjen tarjoama tuki ei ole luonteeltaan myytävää palvelua. Uusia vapaaehtoisia koulutetaan jatkuvasti ja heitä tuetaan ongelmatilanteissa. Vapaaehtoistoiminnan laatu, jatkuvuus ja kehittäminen (koordinointi, koulutus, ohjaus, arviointi) edellyttävät ammatillista ohjausta ja säännöllistä rahoitusta.

Perhekeskustoimintamalli on moderni tapa verkostoida hajanaiset lasten ja perheiden palvelut ja sovittaa ne yhteen lapsi- ja perhelähtöisesti. Perhekeskusmallissa sovitetaan yhteen maakuntien lapsiperhepalvelut (sote-palvelut, kuten äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, kasvatus- ja perheneuvonta, lapsiperheiden sosiaalityö) ja kuntien palvelut (varhaiskasvatuspalvelut) sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnot (kuten vertais- ja tukihenkilötoiminta). Lapsiperheiden avoimet kohtaamispaikat ovat tärkeä osa perhekeskustoimintaa. Näitä ylläpitää usein järjestö, esimerkkinä MLL:n perhekahvilat.

MLL pitää tärkeänä, että perhekeskustoiminnan koordinaatio ja kokonaisvastuu määritellään maakunnan liikelaitoksen eikä sote-keskuksen tehtäviin. Perhekeskustoimintamalli voidaan parhaiten turvata sisällyttämällä se sote-palvelujen osalta kokonaisuutena maakunnan liikelaitoksen yhteyteen. Tämä turvaisi palvelujen integraation ja lapsiperheiden yhtenäisen palvelukokonaisuuden, mahdollistaisi painopisteen siirtämisen varhaiseen tukeen ja hoitoon sekä hillitsisi kustannusten kasvua. Se olisi myös tehokkain tapa kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja. Maakunta vastaisi yhteistyösopimusten laatimisesta maakunnan alueella toimivien kuntien varhaiskasvatuspalvelujen, järjestöjen ja seurakuntien kanssa sekä koordinoisi perhekeskustoiminnan kokonaisuutta.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Äitiys- ja lastenneuvoloiden asema jää esityksessä epäselväksi. Neuvoloiden liittäminen valinnanvapausmalliin lisääisi lapsiperhepalveluiden hajanaisuutta, vaikka sote-uudistuksen tavoitteena on vahvistaa palveluintegraatiota. Myös neuvoloissa oleva erityisasiantuntijuus menetettäisiin palveluiden hajautumisen vuoksi.

Neuvoloiden sisällyttäminen valinnanvapausmalliin olisi myös ristiriidassa lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman tavoitteiden kanssa. Muutosohjelmassa lapsiperheiden hajanaisia palveluja kootaan yhteen perhekeskustoimintamalliin, jossa mahdollisuus varhaiseen tukeen ja hyvään palveluohjaukseen syntyy luontevasta yhteistyöstä eri auttajatahojen, myös järjestöjen kanssa. Perhekeskus rakentuu neuvolan ympärille. Neuvolassa käyvät käytännössä kaikki pikkulapsiperheet. Lapsen kehitystä ja hyvinvointia tukevat palvelut tulisi järjestää nimenomaan lapsen kasvu- ja kehitysympäristöissä. Näitä ovat lähineuvolat, päiväkodit ja koulut. Neuvoloiden kuuluminen valinnanvapauden piiriin olisi iso riski neuvolatoiminnalle ja lapsiperheiden palvelujen yhteensovittamiselle.

Neuvola tavoittaa lähes kaikki lapsiperheet. Neuvolan vahvuus on, että se seuraa pitkäjänteisesti paitsi lapsen terveyttä ja kehitystä myös koko perheen hyvinvointia. Jatkuvuuden ansiosta neuvolat ovat pystyneet tekemään ennaltaehkäisevää työtä, joka vähentää korjaavan työn tarvetta ja sitä kautta kustannuksia.

Erityisesti lapsen ja perheen tuen tarpeen huomaamisessa, arvioimisessa ja tuen järjestämisessä neuvola on tärkeässä roolissa. Avun ja tuen tarve tulisi havaita reilusti ennen kouluikää ja tarjota riittävää tukea lapselle ja perheelle. Neuvolat tekevät tiivistä yhteistyötä oman alueensa varhaiskasvatuksen, alakoulun sekä muiden lapsia ja perheitä tukevien tahojen kanssa, jolloin lapsen ja perheen tarvitseman tuen järjestämien ja tietojen siirtäminen on suorempaa ja lapsi voi saada avun nopeammin. Avun ja tuen saaminen voi olla ongelmallisempaa tai voi viivästyä, jos neuvolapalvelujen tuottajana on taho, joka ei juurikaan tunne juuri lapsen lähellä olevaa palvelutarjontaa.

Toimiva ratkaisu olisi liittää neuvolat osaksi perhekeskusmallia maakunnan liikelaitoksen palveluihin. Tämä turvaisi sote-uudistuksesta tavoitellun palveluintegraation, loisi perheelle yhtenäisen palvelukokonaisuuden ja mahdollistaisi painopisteen siirtämisen varhaiseen tukeen, mikä myös hillitsisi kustannusten kasvua. Maakunnan tehtävänä olisi myös nivoa yhteen julkisten palveluiden kanssa alueen järjestöjen lapsiperheille tarjoama tuki.

Toinen lakiluonnoksessa epäselväksi jäävä asia on lastensuojelupalveluiden asema valinnanvapaudesta.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa tavoitteet ja keinot ovat ristiriidassa keskenään eikä lakia pidä luonnoksessa esitettyssä muodossa toteuttaa. On tärkeä jatkaa valinnanvapauslain valmistelua.